

Климаш Н.І.

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів

Дашук М.В.

магістр кафедри фінансів

Національного університету харчових технологій

м. Київ, Україна

ПІЛЬГИ В НЕПРЯМОМУ ОПОДАТКУВАННІ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основним засобом регулювання економічного розвитку підприємств і економіки в цілому виступає система податкових пільг, дія яких спрямована на стимулювання інвестиційних процесів та забезпечення фінансового розвитку господарюючих суб'єктів. У світовій практиці існує безліч різноспрямованих видів податкових пільг проте, основною проблемою залишається питання про доцільність їх широкого використання.

Проблеми використання податкових пільг як інструментів регулювання податкової системи досліджували у своїх роботах М. Боскінг, С. Луре, В. Вишневський, П. Мельник, М. Куцин, Т. Єфименко, А. Соколовська та ряд інших науковців.

Важливим додатковим елементом податку, який однаково позитивно чи негативно впливає на ставку та об'єкт оподаткування, є податкові пільги. У Податковому кодексі України запропоновано таке їх трактування: «податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав» [1].

Виділяють такі форми пільг: звільнення окремих платників від сплати податку; неоподаткований мінімум доходів; зниження податкових ставок; податковий кредит; вилучення із об'єкта оподаткування; прискорена амортизація основних засобів.

Принципи надання податкових пільг широко розглянуті в роботі [2, с. 192] і

складаються з трьох груп:

- принципи справедливості (рівності, доступності, узгодження інтересів, соціальної справедливості);
- організаційно-правові принципи (незворотності, стабільності, компетенції, єдиного підходу, правового врегулювання, пріоритетності податкового законодавства);
- принципи обґрунтованості податкових пільг (переваги інноваційної та інвестиційної спрямованості, економічної обґрунтованості, наукової обґрунтованості, економічної ефективності, відповідності пріоритетам соціально-економічної політики держави).

Важливу роль у стимулюванні інвестиційного процесу грає група податкових пільг, що звільняє від оподаткування чи знижує податкові суми. Основна з таких пільг – податковий кредит. Цілями застосування інвестиційних податкових кредитів у більшості країн світу є допомога відсталим регіонам, стимулювання нових напрямків у розвитку промисловості, підтримка кризових галузей. Інвестиційний податковий кредит являє собою знижку з податку на прибуток в розмірі 6-10% вкладень в активну частину основного капіталу (машини та устаткування). Знижка залишається в розпорядженні корпорацій з метою відновлення основного капіталу.

Податкові пільги в системі непрямого оподаткування завжди були і залишаються об'єктом особливої уваги та зацікавленості всіх платників податку, оскільки - наявність комплексу податкових пільг означає повне або часткове звільнення фактичних платників від обов'язкових платежів.

Пільги в системі непрямого оподаткування в умовах ринкових відносин виступають необхідною передумовою для активного використання всіх податкових інструментів з метою економічного і правового регулювання соціальних процесів, стимулювання розвитку виробництва тощо.

Передбачені законодавством пільги надаються залежно від об'єктів та суб'єктів оподаткування та їх значення для розвитку національної економіки. Пільги, що стосуються непрямих податків, а саме: податку на додану вартість, акцизного податку та мита, мають носити постійний, сталий характер і не бути

тимчасовими для платників податків. В державному регулюванні економіки дані податкові пільги, також, відіграють значну роль завдяки тому, що система пільг є своєрідним орієнтиром для юридичних і фізичних осіб під час вибору ними сфери діяльності, форми одержання доходів та головне формування цінової політики підприємства.

В умовах ринкових відносин можливості держави щодо прямого (директивного) впливу на ціноутворення істотно обмежені. Формування ціни відбувається під впливом співвідношення попиту і пропозиції та є прерогативою приватних виробників. Однак, держава має у своєму розпорядженні важелі економічної дії, серед яких особлива роль належить податкам. Зміна розмірів податкових вилучень призводить до варіювання ціни товару (роботи, послуги), що є наслідком відповідних зрушень у доходах виробників та продавців. Дохідність у свою чергу слугує для виробника одним з визначальних показників обсягів виробництва.

Досягнення охарактеризованих ефектів застосування непрямих податків відбувається здебільшого через визначення їх об'єктів, ставок та пільг. Кожний з податків має власну специфіку щодо цих питань, тому доцільно вивчати переваги та недоліки окремих регулюючих механізмів.

Отже, виходячи з вищенаведеного податковою пільгою щодо непрямих податків визначається звільнення платника податків від нарахування і сплати податку, чи сплата ним податку в меншому розмірі за наявності підстав, визначених Податковим або Митним кодексом України.

Проте, слід зазначити наступне. По-перше, пільга - це звільнення саме від сплати, а не від податкового обов'язку, оскільки при відстроченні обов'язку, сплата податку залишається, а звільнення (на певний строк) стосується тільки перерахунку податку, і по закінченні визначеного терміну обов'язок підлягає реалізації (податковий кредит).

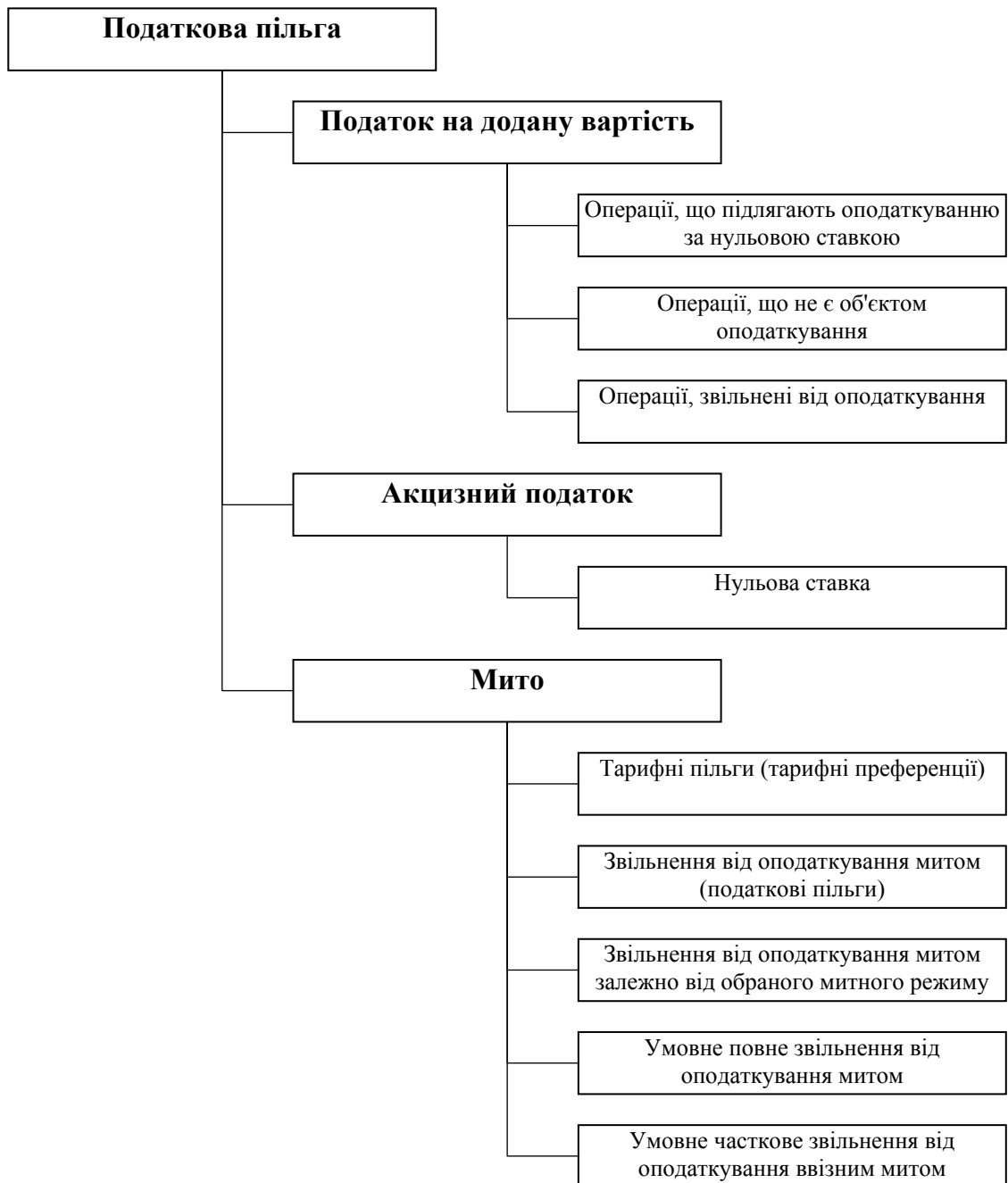

Рис. 1. Класифікація податкових пільг в системі непрямого оподаткування

Крім цього, податковий обов'язок має три складові: податковий облік, сплату податку та податкову звітність. І якщо, платника може бути звільнено від сплати податку, то обов'язок з обліку і звітності в нього залишиться.

По-друге, звільнення можливе в повному обсязі, якщо платника цілком звільнено від сплати, і в частковому - якщо скорочується податковий тиск за рахунок зменшення об'єкта (предмета, тощо) чи відстрочки сплати податку.

По-третє, особливості платника. Вони можуть стосуватися його як безпосередньо, характеризуючи його особу, так і конкретного виду діяльності, яким він займається (наприклад підприємство, що здійснює експортні операції, тощо) [3, с.103].

Особливості надання податкових пільг визначаються ст. 30 Податкового кодексу України та можуть бути надані шляхом:

а) податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;

б) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;

в) встановлення зниженої ставки податку та збору;

г) звільнення від сплати податку та збору.

Умови та правила надання пільг при справляння мита визначається Митним кодексом України.

Податкова система впливає на механізм регулювання економічної діяльності підприємств через зміну ставок податків, надання податкових преференцій, податкових пільг, режими податкового адміністрування тощо. Відомо, що податки впливають на прибутковість, платоспроможність, фінансову стійкість, формування фінансових ресурсів, інвестиційну та виробничу діяльність підприємств у цілому. Отже, від досконалості системи пільгування залежить розвиток підприємства та забезпечення результативності його господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, 15-16, № 17, С.112.

2. Куцин М. А. та ін. Сучасна теорія та практика оподаткування. — Х.: Прапор, 2001. — 512 с.

3. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці [монографія] / П.В.Мельник. — Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2001. — 362 с.